

حسابداری میانه ۱

براساس استانداردهای حسابداری ایران

تألیف:

جمشید اسکندری

(عضو هیئت علمی دانشگاه)

تلف: ۶۶۴۰۲۴۳۵

معرفی مؤلف

نیسانس و فوق‌لیسانس حسابداری از دانشگاه شهید بهشتی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

عضو پیوسته انجمن حسابداری ایران

عضو جامعه حسابداران رسمی ایران (IACPA)

عضو انجمن حسابداران خبره ایران - حسابدار مستقل

کارشناس رسمی دادگستری در رشته حسابداری و حسابرسی

تالیفات (فردی و مشترک):

- ۱- اصول حسابداری ۱
- ۲- اصول حسابداری ۲
- ۳- اصول حسابداری ۳
- ۴- حسابداری میانه ۱
- ۵- حسابداری میانه ۲
- ۶- حسابداری پیشرفته ۱
- ۷- حسابداری پیشرفته ۲
- ۸- حسابداری صنعتی ۱
- ۹- حسابداری صنعتی ۲
- ۱۰- حسابداری صنعتی ۳
- ۱۱- حسابداری مالیاتی
- ۱۲- حسابداری مالی (کاردانی پیوسته حسابداری)
- ۱۳- اصول حسابرسی ۱ (همراه با پرسش‌های چهارگزینه‌ای)
- ۱۴- مجموعه پرسش‌های چهارگزینه‌ای "حسابداری میانه"
- ۱۵- مجموعه پرسش‌های چهارگزینه‌ای "حسابداری صنعتی"
- ۱۶- مجموعه پرسش‌های چهارگزینه‌ای "استانداردهای حسابرسی"
- ۱۷- مجموعه پرسش‌های چهارگزینه‌ای "استانداردهای حسابداری"
- ۱۸- مجموعه پرسش‌های چهارگزینه‌ای "قانون مالیات‌های مستقیم"
- ۱۹- مجموعه پرسش‌های چهارگزینه‌ای "قانون تجارت برای حسابداران و مدیران شرکت‌های سهامی"
- ۲۰- مجموعه سؤالات آزمون‌های ورودی عضویت در جامعه حسابداران رسمی ایران

مقدمه

"سپاس خدایی را که در قالب جهان آفرینش دفتر حُسن و زیبایی بنمود و برگ‌های گوناگون آن را در برابر ادراک و احساس آدمیان بگشود تا پاک‌بینان از هر ورق آن، فصول اسرار خوانند و از دریافت هر سرّی مژه عشق چشند."

پس از رونق حرفه حسابداری در قرن نوزدهم برای این که حسابداری بتواند به بهبود کیفیت اطلاعات یاری رساند، اصول و استانداردهای حسابداری توسط انجمن‌های حرفه‌ای کشورهای پیشرو در این زمینه تدوین و مورد استفاده قرار گرفت. در ایران نیز بنابر نیاز، حسابداران سالیان متمادی از اصول و استانداردهایی که در خارج از ایران تدوین شده بود بهره می‌گرفتند. اما از آن جا که استفاده از استانداردهای کشورهای دیگر به دلیل تفاوت‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی ملل مختلف، حداقل در کوتاه مدت، می‌تواند به بروز مشکلاتی منجر گردد در کشور ما نیز لزوم ایجاد استانداردهای حسابداری بیش از پیش احساس گردید، به طوری که در سال ۱۳۶۶ براساس قانون تشکیل سازمان حسابرسی، سازمان حسابرسی تشکیل و مسئول تدوین استانداردهای ملی حسابداری و حسابرسی گردید.

از آن روز تا به امروز با سعی و تلاش فراوانی که در این زمینه توسط مجامع علمی و حرفه‌ای حسابداری صورت گرفته است، استانداردهای ملی حسابداری و حسابرسی با در نظر گرفتن تجارب سایر کشورها، به نحوی که بتواند در ایران جوابگو باشد، تدوین گردید.

با وجود آن که مدتی از تدوین استانداردهای ملی می‌گذرد، با این حال کمتر کتاب حسابداری را می‌توان یافت که با گرایش به سمت استانداردهای ایران نگاشته شده باشد، لذا همین موضوع مؤلف این کتاب را بر آن داشت که با تألیف کتاب حاضر گامی هرچند کوچک در راه خدمت به حرفه حسابداری و دانشجویان عزیز رشته حسابداری بردارد.

نحوه ارائه مطالب در این کتاب بدین صورت است که در ابتدای هر فصل درس مربوطه به صورت خلاصه و در عین حال جامع ارائه شده که با بیان هر مطلب، مثال‌هایی به صورت حل شده در ارتباط با آن موضوع برای درک بهتر ارائه گردیده و در ادامه فصل، پرسش‌های چهارگزینه‌ای و مسائل مطرح شده است.

با تمام سعی و تلاشی که برای هرچه مفیدتر بودن مطالب کتاب به عمل آمده است، با کمال تواضع اذعان دارم که خالی از خطا و اشتباه نمی‌باشد و برای رفع نقایص و کاستی‌های آن امید به یاری خوانندگان و اساتید محترم دارم.

در تألیف این کتاب از یاری دوست و برادر عزیزم جناب آقای مجید اسکندری، در ویراستاری و بازخوانی متن بهره گرفته و از راهنمایی‌های دوستان و همکاران عزیزم جناب آقایان محمد دلیرانی و ابوالفضل یوسفی نیز سود جسته‌ام. از تمامی این عزیزان، دوستان و همکاران و در نهایت همسر مهربانم، سرکار خانم فاطمه حدادپور که پایه‌پای اینجانب در تمامی مراحل تدوین کتاب، نقش ارزنده‌ای ایفا نمودند، صمیمانه سپاس گزارم.

به مصداق فرمایش امیرمؤمنان علی علیه السلام که "هرکس به من حرفی آموخت، مرا بنده خویش ساخت" از کلیه اساتید بزرگواری که در دوران تحصیل از محضرشان بهره‌ها جسته‌ام، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

از فرزندان مهربان خود - فرشید و مهشید - نیز که اوقات متعلق به آنان را در این راه نهاده و با صبر و متانت، مرا در به بار نشستن این مجموعه یابوری کردند، قدردانی می‌کنم.

از جناب آقای محمدحسن پورنعمتی، که امکانات چاپ این کتاب را فراهم آورده و همچنین از جناب آقای سیدعلیرضا موسوی و همکاران ایشان در نشر حفیظ، که در حروفچینی و صفحه‌آرایی آن، نهایت تلاش و همکاری را داشتند، صمیمانه سپاس گزارم.

جمشید اسکندری

شهریور ماه ۱۳۸۵

فهرست مندرجات

عنوان	صفحه
فصل اول - حسابداری مالی و مفاهیم نظری گزارشگری مالی.....	۱
پرسش‌های چهارگزینه‌ای.....	۱۷
مسائل.....	۱۹
فصل دوم - گزارش عملکرد مالی.....	۲۵
پرسش‌های چهارگزینه‌ای.....	۴۰
مسائل.....	۴۲
فصل سوم - ترازنامه و یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی.....	۵۱
پرسش‌های چهارگزینه‌ای.....	۵۹
مسائل.....	۶۰
فصل چهارم - حسابداری وجوه نقد.....	۶۷
پرسش‌های چهارگزینه‌ای.....	۷۹
مسائل.....	۸۰
فصل پنجم - حسابداری سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت.....	۸۳
پرسش‌های چهارگزینه‌ای.....	۹۱
مسائل.....	۹۳
فصل ششم - حسابداری مطالبات.....	۹۷
پرسش‌های چهارگزینه‌ای.....	۱۱۴
مسائل.....	۱۱۶
فصل هفتم - حسابداری موجودی‌های مواد و کالا.....	۱۲۱
پرسش‌های چهارگزینه‌ای.....	۱۵۳
مسائل.....	۱۵۶
فصل هشتم - حسابداری دارایی‌های ثابت مشهود.....	۱۶۹
پرسش‌های چهارگزینه‌ای.....	۲۱۰
مسائل.....	۲۱۳
فصل نهم - حسابداری دارایی‌های نامشهود و مخارج قبل از بهره‌برداری.....	۲۲۱
پرسش‌های چهارگزینه‌ای.....	۲۲۹
مسائل.....	۲۳۰
فصل دهم - حسابداری بدهی‌های جاری و بدهی‌های احتمالی.....	۲۳۳
پرسش‌های چهارگزینه‌ای.....	۲۴۱
مسائل.....	۲۴۲

فصل اول

حسابداری مالی و مفاهیم نظری گزارشگری مالی

بشر از آغاز خلقت تا کنون برای ارزیابی وقایع گذشته و پیش‌بینی آینده نیاز به حسابگری و استفاده از اطلاعات داشته و دارد. حسابداری محصول نیاز انسان به حسابگری و استفاده از اطلاعات است که تحت تأثیر محیط فعالیت تجاری خود شکلی می‌گیرد.

از آنجایی که محیط فعالیت تجاری در طول زمان متناسب با تغییرات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی تغییر نموده، حسابداری نیز در واکنش به این تغییرات جهت تأمین نیازهای انسان به اطلاعات حسابداری، ناگزیر از تغییر بوده است. بنابراین، کارکرد حسابداری در هر مقطعی از زمان باید متناسب با تغییرات مذکور مشخص شود.

حسابداری را می‌توان به عنوان دانشی تعریف کرد که هدف آن ارائه اطلاعات، اساساً اطلاعات مالی، درباره یک واحد اقتصادی و اجزای آن به منظور فراهم کردن امکان قضاوت آگاهانه و اتخاذ تصمیمات منطقی توسط استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی می‌باشد.

استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی

استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی به اشخاصی اطلاق می‌شود که انتظار می‌رود در مورد اطلاعات مالی گزارش شده قضاوت کنند و یا بر مبنای آن تصمیماتی اتخاذ نمایند. به‌طور کلی، استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی را می‌توان به دو گروه زیر طبقه‌بندی نمود:

۱- استفاده‌کنندگان درون سازمانی - اشخاصی هستند که نیاز آن‌ها به اطلاعات جهت برنامه‌ریزی و کنترل عملیات واحد تجاری و اداره منابع آن بوده و تصمیمات آن‌ها بر عملیات داخلی واحد تجاری اثر مستقیم دارد. استفاده‌کنندگان درون سازمانی عمدتاً سطوح مختلف مدیریت واحد تجاری می‌باشند. فرایند تهیه و گزارش اطلاعات مالی به استفاده‌کنندگان درون سازمانی اصطلاحاً حسابداری مدیریت^۱ نامیده می‌شود و بحث پیرامون آن خارج از موضوع این مجموعه است.

۱- حسابداری مدیریت عبارت از شناسایی، اندازه‌گیری، تجزیه و تحلیل و گزارش اطلاعات مورد نیاز مدیران جهت برنامه‌ریزی، ارزیابی و کنترل عملیات یک واحد اقتصادی است.

۲- استفاده کنندگان برون سازمانی - اشخاصی هستند که با بهره‌گیری از اطلاعات گزارش شده توسط واحد تجاری درباره رابطه خود با واحد تجاری تصمیم‌گیری می‌نمایند. علایق، نیازها و خواست‌های اطلاعاتی استفاده کنندگان برون سازمانی متفاوت و متنوع بوده و لذا تصمیماتی که توسط این گروه اتخاذ می‌شود نیز بسیار متفاوت و گوناگون می‌باشد. مهمترین استفاده کنندگان برون سازمانی، سرمایه‌گذاران (بالفعل و بالقوه)، اعطاکنندگان تسهیلات مالی، تأمین‌کنندگان کالاها و خدمات، مشتریان، تحلیل‌گران مالی، دولت و جامعه (به طور اعم) می‌باشند.

فرایند تهیه و گزارش اطلاعات مالی به استفاده کنندگان برون سازمانی اصطلاحاً حسابداری مالی نامیده می‌شود و بحث پیرامون آن موضوع اصلی این مجموعه را تشکیل می‌دهد.

گزارشگری مالی

محصول نهایی حسابداری مالی و ابزار اساسی ارائه اطلاعات به استفاده کنندگان برون سازمانی، صورت‌های مالی است که شامل اجزای زیر می‌باشد:

۱- صورت‌های مالی اساسی:

الف - ترازنامه - ترازنامه که صورت وضعیت مالی نیز نامیده می‌شود، دارایی‌ها، بدهی‌ها و حقوق مالکان واحد تجاری را در یک نقطه زمانی خاص نشان می‌دهد. ترازنامه در فصل سوم به تفصیل مورد بحث قرار خواهد گرفت.

ب - صورت سود و زیان - صورت سود و زیان نتایج عملیات واحد تجاری طی یک دوره زمانی مشخص را ارائه می‌کند. صورت سود و زیان در فصل دوم به تفصیل مورد بحث قرار خواهد گرفت.

ج - صورت سود و زیان جامع - صورت سود و زیان جامع افزایش یا کاهش در حقوق صاحبان سرمایه از بابت درآمدها و هزینه‌های مختلف شناسایی شده طی دوره اعم از تحقق یافته و تحقق نیافته را نشان می‌دهد. صورت سود و زیان جامع در فصل دوم به تفصیل مورد بحث قرار خواهد گرفت.

د - صورت جریان وجوه نقد - صورت جریان وجوه نقد مبالغ وجوه نقد کسب شده و مصرف شده طی یک دوره زمانی مشخص را در قالب پنج سرفصل اصلی (فعالیت‌های عملیاتی، بازده سرمایه‌گذاری‌ها و سود پرداختی بابت تأمین مالی، مالیات بر درآمد، فعالیت‌های سرمایه‌گذاری و فعالیت‌های تأمین مالی) نشان می‌دهد. صورت جریان وجوه نقد در فصل پانزدهم کتاب حسابداری میانه ۲ به تفصیل مورد بحث قرار خواهد گرفت.

۲- یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی - اطلاعات بیشتر درباره سرفصل‌های ارائه شده در متن صورت‌های مالی اساسی و همچنین سایر اطلاعات لازم برای درک و تفسیر بهتر این صورت‌ها در یادداشت‌های توضیحی که جزء لاینفک صورت‌های مالی است، ارائه می‌شود. یادداشت‌های توضیحی صورت‌های مالی در فصل سوم به تفصیل مورد بحث قرار خواهد گرفت.

مفاهیم نظری گزارشگری مالی

مفاهیم نظری گزارشگری مالی یک مجموعه پیوسته از "اهداف" و "مبانی" مرتبط می‌باشد که جهت دستیابی به استانداردهای حسابداری هماهنگ لازم است و نیز می‌تواند ماهیت، نحوه عمل و حدود گزارشگری مالی را مشخص کند. مفاهیم نظری گزارشگری مالی، درک استفاده کنندگان اطلاعات مالی و اطمینان آن‌ها به گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد و با توجه به آن می‌توان برای حل و فصل مشکلات جدید و پیش‌آمده در حوزه عمل راه کار مفیدی ارائه داد.